

OKUL İDARESİ VE ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARA BAKIŞ AÇILARI

Özge KURNAZ,
Amasya Üniversitesi,
ozzgekrnz@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan BOZKURT,
Amasya Üniversitesi,
erdogan.bozkurt@amasya.edu.tr

Özet

Bu araştırma, okul idaresi ve diğer öğretmenlerin okul rehberlik servisine ve okul psikolojik danışmanlarına bakış açılarını ve bu bakış açılarının psikolojik danışmanların mesleki motivasyonlarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Amasya ili Merzifon ilçesine bağlı resmi ilk ve orta öğretim kurumlarında görev yapan 7 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Araştırmada veriler 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu analizde benzer araştırma verileri sınıflandırılmış ve 5 tema oluşturulmuştur. Genel olarak psikolojik danışmanlar, okul yönetiminden okuldaki rehberlik servisinin yaptığı çalışmalara destek vermesini, alanla ilgili bilgi sahibi olmasını ve psikolojik danışmanlara yönelik olumsuz bakış açılarını değiştirmesini beklemektedir. Psikolojik danışmanların diğer öğretmenlerden beklentilerine baktığımızda öğretmenlerin rehberlik servisi ile işbirliği içinde hareket etmelerini, rehberlik servisine yönelik yanlış algılarını ve olumsuz bakış açılarını değiştirmelerini beklediklerini görüyoruz. Çalışmada toplanan veriler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul psikolojik danışmanı, mesleki motivasyon, okul idaresi, bakış açısı.

SCHOOL ADMINISTRATION AND TEACHERS' PERSPECTIVES TO PSYCHOLOGICAL COUNSELORS

Abstract

This research was carried out to examine the perspectives of the school administration and other teachers towards the school guidance service and school counselors and the effect of these perspectives on the professional motivation of the counselors. The study group of the research consists of 7 psychological counselors working in the official primary and secondary education institutions of the Merzifon district of Amasya in the 2021-2022 academic year. In the study, data were collected using a semi-structured interview form consisting of 5 questions. Content analysis method was used in the analysis of the obtained data. In this analysis, similar research data were classified and 5 themes were created. In general, psychological counselors expect the school administration to support the work done by the guidance service in the school, to have knowledge about the field and to change their negative perspectives about psychological counselors. When we look at the expectations of psychological counselors from other teachers, we see that they expect teachers to act in cooperation with the guidance service and to change their wrong perceptions and negative perspectives towards the guidance service. The findings obtained as a result of the data collected in the study were evaluated and solution suggestions were made on the problems.

Key Words: School counselors, professional motivation, school administrators, perspective.

GİRİŞ

Okul psikolojik danışmanının okuldaki etkililiği ve rehberlik servisinin çalışmalarının verimliliği ile kalitesi; ailenin, toplumun ve okul idaresi ile diğer öğretmenler olmak üzere okul içerisindeki bütün çalışanların işbirliği, olumlu bakış açıları ve algıları ile artar (Meşeci ve ark., 2007). Psikolojik danışmanlar, rehberlik etkinliklerinin sağlıklı bir

şekilde yürümesi için okul idaresi, veliler ve tüm etken unsurların eşgüdümlü çalışmasının gerektiği bir anlayışa ihtiyaç duymaktadır (Tan ve Baloğlu, 2006). Öğrencilerin ruhsal yönden sağlıklı bir şekilde eğitim hayatına devam etmesi, sonrasında topluma yararlı bireyler olarak kazandırılmasında rehberlik faaliyetlerin önemi ve bu faaliyetlerin icrasında tüm etken unsurların eşgüdümlü bir şekilde çalışması gerekmektedir (Özgüven, 1999). Psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerin görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirmeleri için okul idaresinin, diğer branşlardaki öğretmenlerin, velilerin ve tüm etken unsurların birlikte çalışmaları çok önemlidir (Ünal ve Ünal, 2011; Eren, 2021). Rehberlik hizmetlerinin yerine getirilmesi için tüm etken unsurlar olan okul idaresine, öğretmenlere ve velilere yanlış bir anlayışa mahal vermemek için temel kavramlar çerçevesinde yeterli bilgilendirme yapılması gerekmektedir. Aksi durumda böyle durumlar olumsuz bakış açılarını arttırarak işbirliğini olumsuz etkiler.

Psikolojik danışmanların görevleri doğrultusunda işlerini yerine getirmeleri konusunda okul idaresinin, psikolojik danışmanın ve rehberlik hizmetlerinin önemini bilerek ve bu hizmetlere önderlik yaparak istenilen noktaya ve belirlenen hedeflere ulaşmasında oldukça önemli bir yeri vardır. Okul müdürleri ve okul idaresinin bu konuya bakış açısı çok önemlidir (Yeşilyaprak, 2000). Okul müdürleri ve okul idaresinin, çağdaş bir anlayışa sahip olarak psikolojik danışma ve rehberliğe bakış açılarının olumlu olması yapılan uygulamalara yansımaktadır (Girgin, 2005). Bu uygulamalara olumlu etki ettiğinin göstergesi olarak okul müdürleri ve okul idaresinin olumlu bakış açısı rehberlik hizmetlerinin başarılı olmasında büyük rol oynar (Arslan, 2018; Bakırcıoğlu, 1994). Diğer branşlardaki öğretmenlerin, psikolojik danışmanlar ile eşgüdümlü bir şekilde çalışarak rehberlik hizmetleri ve yapılan çalışmalar hakkında öğrencilere ve velilere gerekli bilgileri vermesi, yapılan etkinliklerden yararlanmaları için işbirliği halinde olunması, planlı etkinliklerin yapılması ve öğrencilere sağlıklı bir eğitim ortamı sunması gerekmektedir (Kepçeoğlu, 1999).

Psikolojik danışmanlar ile okul müdürleri ve okul idaresi başta olmak üzere tüm etken unsurların ortak bir paydada bulunmaması, algı ve beklenti farklılıkları sorun oluşturmaktadır. Özellikle okul müdürü ve okul idaresinin rehberlik servisine karşı çağdaş bir tutum sergilemesi, işbirliği içinde olmaları ve olumlu algı ve tutum göstermeleri çok önemlidir (Ceyhan, 2000 ; Kepçeoğlu, 1986 ; Kulaksızoğlu, 1990). Bu çalışma, okuldaki diğer öğretmenlerin ve okul idaresinin psikolojik danışmanlara ve rehberlik hizmetlerine yönelik bakış açılarının değerlendirilmesi ve olumsuz bakış açılarının değiştirilmesine yönelik yapılan çalışmalara ışık tutabilir. Bu noktadan hareketle araştırmada, öğretmenlerin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine bakış açılarını ve okul idaresinin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine bakış açılarını ele almak amaçlanmıştır. Ayrıca olumsuz bakış açılarına yönelik psikolojik danışmanların sunduğu çözüm önerileri de aktarılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada, sosyal bir olguyu ayrıntılarıyla incelemeye ve derinlemesine anlamlandırmaya olanak veren nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, doküman analizi, görüşme, gözlem tekniklerinin kullanıldığı, olayların bütüncül ve gerçekçi bir şekilde doğal ortamlarında ifade edildiği yöntemlerdendir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Kuş'a (2003) göre: "Nitel araştırmaların temel özelliği, araştırma yapılanların bakış açılarını ortaya koyarak dünyayı onların gözleriyle görmedir." olarak belirtilmiştir (s. 87). Nitel çalışmalar daha detaylı olarak verilerin toplanması şeklinde ön plana çıkararak, soruların analiz edilmesini sağlayan bir araştırma yöntemi olarak belirtilmekte ve nitel çalışmaların verilerin daha ayrıntılı olarak sunulmasını sağladığı vurgulanmaktadır (Strauss ve Corbin, 1997). Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların isimleri ve çalıştıkları kurumlar çalışmada açıkça belirtilmemiştir. Çalışmanın stratejisi betimleyici olarak belirlenmiş ve buna yönelik olarak psikolojik danışmanların araştırmadaki sorun üzerine algıları ayrıntılı olarak betimlenmeye çalışılmıştır (Gürkan, 2020).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu oluşturmada maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buradaki amaç, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme katkı sağlayabilecek ve görüş belirtebilecek bireylerin çeşitliğini üst düzeyde yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Amasya Merzifon'da bulunan alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden olmak üzere ilkokul, ortaokul ve lise eğitim kademesindeki okullarda görev yapan toplam 7 (3 Erkek, 4 Kadın) okul psikolojik danışmanından oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler katılımcıların dış dünyayı algılamalarını düşünceleri ve bakış açıları ile araştırmacıya ifade etmelerini sağlar. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular katı ve değiştirilemez değildir, katılımcının sorulara kendi düşünceleri ışığında özgürce cevap vermesine olanak sağlar (Meriam, 2013). Öğretmenlere araştırmanın konusu ve araştırmanın yapıma amacı hakkında ayrıntılı bilgi verilerek araştırma formu sunulmuştur (Yalçın ve ark., 2018). Görüşme formu; psikolojik danışman/rehber öğretmen olarak, görev yaptıkları okullardaki diğer öğretmenlerin ve idarenin bakış açıları, rehberlik hizmetlerinin gerekliliğine inançları ve destekleri, bakış açılarının iş motivasyonuna etkisine ilişkin 5 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunda sorulan sorular aşağıda verilmiştir.

- 1- Psikolojik Danışman olarak mesleğinizde diğer öğretmenlerin ve okul idaresinin size karşı bakış açısını nasıl değerlendirirsiniz?
- 2- Okul idaresi ve diğer öğretmenler rehberlik hizmetlerinin gerekliliğine inanıyor mu? Manevi ve fiili destek için neler yapılıyor?
- 3- Olumlu ve olumsuz bakış açıları sizin iş motivasyonunuzu nasıl etkiliyor?
- 4- Varsa olumsuz bakış açısıyla mesleğinizin hangi döneminde karşılaştığınızı düşünüyorsunuz? Zamanla bakış açısındaki değişimler nelerdir?
- 5- Varsa olumsuz bakış açılarının çözümleri için nasıl öneriler getirebilirsiniz?

Psikolojik danışman/rehber öğretmenlere araştırmayla ilgili bilgiler ve sorular, Google Form üzerinden hazırlanarak kendilerine ulaştırılmıştır. Yanıtlar yine Google Form üzerinden verilmiş ve araştırmacı tarafından incelenmiştir.

İşlem ve Veri Analizi

Araştırmaya ait veriler 2021 -2022 eğitim-öğretim yılının güz döneminde toplanmıştır. Çalışmada gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Çalışmaya gönüllülük esaslı katılım yapan katılımcılara araştırmanın amacı ve işleyişi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacı, katılımcılara internet ortamı üzerinden ulaşmıştır. Araştırmacı, psikolojik danışmanlara araştırmayla ilgili gerekli bilgilerin ve soruların yer aldığı formu, Google Form üzerinden hazırlayarak ulaştırmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Olgu bilim araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları açıklama amacıyla yapılır, içerik analizinde verinin açıklanması ve temaların oluşturulmasına gayret edilir. Fox'a (1969) göre içerik analizi: "Elde edilen verilerin sınıflandırılması, özetlenmesi, değişken ve kavramların ölçülerek kategorize edilmesidir." (Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizi yapılarak görüşülen psikolojik danışmanlardan, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle elde edilen araştırma verilerinden benzerlik oluşturanlar belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek 5 tema oluşturulmuş, veriler bu temalar çerçevesinde yorumlanarak sunulmuştur.

BULGULAR

Çalışma grubunu oluşturan psikolojik danışmanlardan, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle elde edilen bulgular temalar halinde ifade edilmiştir.

Tema 1: Psikolojik Danışmanlara Yönelik Bakış Açısı

Okul psikolojik danışmanlarının meslek hayatları boyunca diğer öğretmenlerin ve okul idaresinin kendilerine yönelik bakış açılarını değerlendirmeleri amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar incelenmiştir. Okul psikolojik danışmanları, okul idaresinin ve diğer öğretmenlerin psikolojik danışmanlara bakış açılarının çalıştıkları okula ve çalışma dönemine göre farklılık gösterdiğini belirterek olumlu ve olumsuz bakış açılarıyla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: "Bazen olumlu bazen olumsuzdur." OP2: "Genel olarak psikolojik danışman olarak değil de rehber öğretmen olarak bakılıyor. Dönem dönem görüşmeler artınca ve işimizin görünmemesi gereken kısmı fazla olunca verilen tepki rehber öğretmenler çok rahat hiçbir şey yapmıyorlar olayına dönebiliyor." OP3: "Okul idaresinin bakış açısını olumsuz buluyorum. Yapılan çalışmaları görmemekte, mesleğin etiği ile alakasız öneriler sunmaktadır. Öğretmenlerin bakış açısını değerlendirecek olursam birçoğunun yapılan çalışmaları gereksiz bulunduğunu

söyleyebilirim.” OP4: “Göreve başladığım ilk yıllara nazaran daha olumlu diyebilirim.” OP5: “Çalıştığım bazı okullarda rehberlik servisi okulun vazgeçilmezi olarak görülse de bazı okullarda da rehberlik servisinin gerekli donanımı bile sağlanamamaktadır. İdare ve öğretmenler olumlu bakış açısı sergilediğinde bizlerinde motivasyonu yüksek olup daha verimli olabiliyoruz.” OP6: “İdarenin tutumu olumlu yöndedir fakat öğretmenlerin duruma ve kişiye göre farklılaşmaktadır.” OP7: “Telaşsız ve rahat olduğu düşünülüyor. Fazla anlaşılamayan değeri bilinmeyen bir branştır maalesef.”

Tema 2: Rehberlik Hizmetlerinin Gerekliliğine Duyulan İnanç ve Verilen Destek

Okul psikolojik danışmanlarının okul idaresi ve diğer öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinin gerekliliğine olan inancı ile manevi ve fiili destek için neler yaptıklarına yönelik görüşlerini öğrenmek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar incelenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “Gerekliliğine inanılıyor. Fiili destek için kendi yükümlülüklerini yerine getiriyorlar. İletişim ve iş birliğine açık oluyorlar. Manevi destek için ise olumlu geri bildirim, duygudaşlık(sizin işinizde çok zor vb. veya böyle bir durumda olsam ben ne yapardım hiç bilmiyorum vb.)” OP2: “Evet inanıyorlar görüşmeler için öğrenci yönlendirmesi olsun uzman desteği açısından olsun ihtiyaç duyuyor ve işbirliğine gidiliyor.” OP3: “İnandıklarını düşünmüyorum. Çoğu sınıf öğretmeni kendisi sorunları çözmeye çalışmakta ve çözemediği noktada da rehberlik servisine iletmek yerine oluruna bırakmaktadır.” OP4: “Küçük bir kesim dışında çoğunluk inanıyor diyebilirim. Bu anlamda da oldukça destekleyiciler. Ders paylaşımı, öğrenci yönlendirme, bilgi paylaşımı ve motivasyon konusunda yardımcı oluyorlar.” OP5: “Çalışmış olduğum okulların bazılarında idare ve öğretmenler rehberlik servisini bir okulun vazgeçilmezi olarak görse de bazı okullarda da pek önemsenmemekteydi. Kimi okulda her destek sağlanırken bazı okullarda gerekli olan donanımlar bile zor sağlanmaktaydı.” OP6: “Rehberlik idare ve öğretmenler arasında olumlu iklim ortamı oluşmuşsa inandırıcılığı daha fazla ve rehberliğe katkı daha fazla olmaktadır fakat rehberlik öğretmenler arasında diyalog kurulamadığında rehberliğin gerekliliğine olan inanç geri planda kalmaktadır. Manevi ve fiili destek sağlanırken işbirliği yapılmakta ve uygun zamanlama ve planlamaya gidildiğinde destek olunmaktadır.” OP7: “Sadece bazen gerekliliğine inandıklarını düşünüyorum.”

Tema 3: Olumlu ve Olumsuz Bakış Açılarının İş Motivasyonuna Etkisi

Okul psikolojik danışmanlarının okul idaresi ve diğer öğretmenlerin olumlu ve olumsuz bakış açılarının kendilerinin iş motivasyonuna etkisine yönelik görüşlerini öğrenmek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar incelenmiştir. Genel olarak psikolojik danışmanlar olumlu bakış açılarının iş motivasyonlarını arttırdığını, olumsuz bakış açılarının iş motivasyonlarını düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “Olumsuz bakış açısında rutin yapılan işlerde bile motivasyon kaybı oluştururken; yaratıcılığı, yeniliğe açıklığı ve heyecanı da sınırlıyor. Olumlu bakış açısında ise yaratıcılık düzeyi yükseliyor, yeni yöntemleri deneme eğilimi artıyor. Fırsatları keşfetme, sorunlara çözüm üretme ve seçenekleri fark etme eğilimi artıyor.” OP2: “Yaptığımız işin görünmemesi gereken kısmı olduğu için etkilemiyor.” OP3: “Olumlu bakış açıları motivasyonumu artırmakta fakat genel olarak olumsuz bakış açısını hissettiğim için de düşük bir motivasyonla çalışma hayatıma devam etmekteyim.” OP4: “Yaptığımız işin geri dönütünü anında almak mümkün olmadığı için insanın motivasyona ihtiyacı daha fazla oluyor. Haliyle olumlu bakış ve destekleyici tavırlar işten doyum almamıza yardımcı oluyor. Olumsuz bakışlar da yıpratıyor ve enerji düşüklüğü ne sebep oluyor. OP5: “Genel olarak bir insanın iç dünyasına dokunmak davranış değişikliği oluşturmak belli bir süreç olduğu için branşımız gereği somut bir dönütü hemen alamamaktayız. Bu süreçte yapılan olumsuz bakış açıları ister istemez motivasyonumu düşürmektedir.” OP6: “Mesleki tükenmişlik yaratmakta ve amaçsızlık hissiyatı oluşturmaktadır.” OP7: “Olumlu bakış açıları mutlu ediyor. Olumsuz bakış açıları sürekli ise motivasyonu düşürebiliyor.”

Tema 4: Bakış Açılarının Meslek Yılıyla İlişkisi

Okul psikolojik danışmanlarının okul idaresi ve diğer öğretmenlerin olumsuz bakış açısıyla mesleklerinin hangi döneminde karşılaştıkları ve zamanla bu bakış açısındaki değişimlere yönelik görüşlerini öğrenmek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar incelenmiştir. Genel olarak psikolojik danışmanlar olumsuz bakış açılarıyla meslek hayatlarının ilk döneminde karşılaştıklarını, zamanla kuruma ya da kişilere göre yaklaşımların farklılık gösterdiğini ifade etmişlerdir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “ Bu okul kültürüyle daha alakalı ve okul idaresinin rehberlik hizmetleri bakış açısıyla ve tavrıyla alakalıdır. Kıdemden ziyade okul idaresi bu konuda daha çok etkin.” OP2: “İlk başladığımda işiniz kolay iş yükünüz az diye yoğun konuşmaların olduğu ilk zamanlardı. Rehberlik servisinin gizlilik esasında yürümesi gereken işlerinin fazla olması nedeniyle bazı işlerin görünmediğini anladılar.” OP3: “Olumsuz bakış açısıyla mesleğimin ilk beş yılı içerisinde karşılaştım. Son 5 yıldır da aynı okulda çalışmaktayım. Bulduğum okulda aktif çalışsam da diğer öğretmenler gibi derse girmiyor oluşum onları rahatsız etmektedir.” OP4: “ Meslekteki ilk yıllar diyebilirim. Yeni görev yerine başladığımızda aslında bizden önceki çalışan psikolojik danışman arkadaşlara göre değerlendiriliyor. Olumlu veya olumsuz bakış açıları da biraz da buna göre şekilleniyor. Artık bunun bir ihtiyaç olduğunun herkes farkında.” OP5: “Atanmış olduğum ilk yıl pano çalışması yaparken bir öğretmenin branşıma yönelik renkli kâğıtlarla uğraşiyor demesi ve sonrasında öğrencilerin ve velilerin rehberlik servisine yönelik olumlu tutumları karşısında gelip özür dilemesi benim için güzel bir motivasyon olmuştu.” OP6: “Mesleğimin ilk yılında ve ikinci yılında farklı okulların farklı idarecileri tarafından karşılaştım. Psikolojik danışmanın görevi dışındaki işlerin görevi olduğunu sanılıp işini yapmadığı gibi algılanan durumlarda karşılaştım fakat gerekçesi anlatıldığında anlayış gösterildi.” OP7: “Belli bir dönemde değil, kişilerin düşüncelerine göre kişiden kişiye değişebiliyor gördüğümüz tepkiler.”

Tema 5: Olumsuz Bakış Açılarını Değiştirmek İçin Öneriler

Okul psikolojik danışmanlarının okul idaresi ve diğer öğretmenlerin olumsuz bakış açılarını değiştirmeye yönelik öneri ve görüşlerini öğrenmek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar incelenmiştir. Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden örnekler verilmiştir:

OP1: “ Diyaloga ve işbirliğine açık olmak, mesleki gelişimi arttırmak, süpervizyon gruplarına dahil olmak, çözüm odaklı bakış açısı, sabır, psikolojik dayanıklılığı arttırmak, kişisel aktivitelere yer vermek.” OP2: “Rehberlik servisini tanıtarak ve yapılan işlerin görünmesini sağlayarak.” OP3: “Yapılan çalışmalarını daha görünür hale getirmek sanırım bir noktada farklı bir bakış açısı yaratacaktır.” OP4: “ Bu birimin hangi ihtiyaca karşılık geldiğinin fark ettirilmesi gerekiyor sanırım. Bunun için de her alanda olduğu gibi iyi bir reklam şart.” OP5: “Yaptığımız görüşmelerde gizlilik esaslı olduğu için çoğu yaptığımız çalışmayı öğretmen ve idare bilmemektedir. Ama yapılan seminer çalışmalarını panoları etkinlikleri veli bilgilendirmelerini vs. gruptan paylaşabiliriz.” OP6: “Sınıf rehberliğinin düzgün yapılarak öğrenciyi topluma kazandırmak için öğretmenlerin rehberlik birimiyle koordineli çalışması gerekmektedir. Psikolojik danışmanların çalışma şartlarının okul bünyesindeki personelleri rahatsız etmesinden dolayı oluşan olumsuz durumun giderilmesi için gerekli çalışmaların planlanması gerekmektedir. Okul idaresinin rehber öğretmeni destekleyici tutum sergilemesi ile çözülebilir.” OP7: “Öncelikle okullarda psikolojik danışman olarak diğer branşlardan istememiz gereken çok fazla evrak oluyor. Bu evrakların birçoğu amacına ulaşmadan formalite dolduruluyor(formalite olmamalı ama ne yazık ki çoğu kişinin o şekilde doldurduğu belli) ve sık sık öğretmenlerden evrak istediğimizde bize karşı olan algı bizleri olumsuz etkiliyor. Onlarla olan iletişimimizi de etkiliyor çünkü formları doldurmayan veya eleştirenler vb. olduğunda iletişim problemleri yaşanıyor. Rehberlik en başta bu durumlarda gereksiz görünüyor onlara çünkü rehberlik evrak işi değil psikolojiye, duyguya yönelen bir yaklaşım olmalıyken böyle işlere girişince amacından şaşıyor. Yani evrak işi ve bizim bizzat evrak talep etmemiz konusuna düzenleme getirilmeli.”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Psikolojik danışmanlar okuldaki diğer öğretmenlerin ve okul idaresinin kendilerine bakış açılarının buldukları okula ve kişilere göre farklılık gösterdiğini belirtse de genel olarak mesleklerinin herhangi bir döneminde ve çalıştıkları herhangi bir okulda olumsuz bakış açısıyla karşılaşmışlardır. Genel olarak bu bakış açısının mesleklerinin ilk döneminde hakim olduğunu zamanla algıların olumlu yönde değiştiğini ifade etmişlerdir. Okul idaresi ve diğer öğretmenlerin genel olarak rehberlik hizmetlerinin gerekliliğine inandığını fakat manevi ve fiili destek anlamında eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Olumsuz bakış açılarını değiştirmek için getirilen çözüm önerilerine de araştırmada yer verilmiştir.

Literatürdeki diğer çalışmalarda da okullarda uygun bir rehberlik anlayışının benimsenmesi ve okul idaresi ile diğer öğretmenlerin rehberlik servisini desteklemesinin önemli olduğundan bahsedilmiştir (Kuzgun, 2000 ; Yalçın ve ark., 2018 ; Yeşilyaprak, 2010). Rehberlik alanındaki hizmetler, okulun temel işlevleri arasındadır ve okul müdürü rehberlik çalışmalarının başarılı bir şekilde yürütülmesinden sorumludur. Bir okuldaki rehberlik hizmetlerinin etkili ve başarılı bir şekilde yürütülmesi okul müdürünün bu hizmetleri ve anlayışı benimsemesine

bağlıdır. Okul müdürü okuldaki rehberlik hizmetlerinin okuldaki diğer öğretmen ve çalışanlar tarafından kabulüne yardım ederek işbirliğini destekler ve hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan fiziksel koşulları sağlar (Kuzgun, 2000). Okullarda rehberlik hizmetlerinin etkili olabilmesi ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için okul idaresi ile psikolojik danışmanın ortak anlayış ve işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir (Sürücü ve Yavuz, 2013).

Araştırma konusunun özellikle mesleğe yeni başlayan psikolojik danışmanlar açısından etkili olduğu düşünülerek konuya diğer psikolojik danışmanların da gözünden bakarak çözüm önerileri sunulması açısından büyük önemi bulunmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar genellikle sadece diğer öğretmenlerin psikolojik danışmanlara bakış açısını ya da sadece okul müdürünün bakış açısını içermektedir. Aynı zamanda ele alınan çalışmaların birçoğu geçtiğimiz yıllara ve yeni yönetmelik öncesine dayanmaktadır. Bu anlamda alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Benzer konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde bulunan öneriler sıralanmış sonrasında araştırma sonucunda ulaşılan öneriler araştırmacı tarafından yorumlanarak eklenmiştir: Meşeci ve ark.'na (2007) göre: "Okul ortamında işbirliğinin sağlanması, ortak bir rehberlik anlayışının oluşturulması ve rehberlik hizmetlerinin daha kaliteli olarak gerçekleştirilmesi için: Rehberlik servisinin tanıtılması, okul idaresi ve diğer öğretmenler ile çalışmalara yönelik toplantılar yapılması, düzenli olarak diğer öğretmenlerle öğrenciler hakkında görüşmeler yapılması, rehberlik servisinin çalışmalarından sorumlu müdür yardımcısının düzenli takibinin sağlanması ve çerçeve programın niteliğinin artırılması gereklidir." Karataş ve Polat'a (2013) göre, " Okul idaresinin ve diğer öğretmenlerin rehberlik hizmetleri konusunda bilinçlenmesi ve farkındalıklarının artması amacıyla eğitim ve seminerler gerçekleştirilmelidir." Tagay ve Çakar'a (2017) göre, rehberlik hizmetlerinin okullarda daha ulaşılabilir ve etkili bir şekilde uygulanması, okuldaki personelin işbirliği, okul idaresinin, öğretmenlerin ve velilerin rehberlik servisi hakkında bilgilendirilmesi ve psikolojik danışmanlara lisans eğitimlerinde okullarda karşılaşılabilecekleri sorunlar ve bunlara yönelik yapabilecekleri çalışmalar konusunda bilgi verilmesi önemli önerilerdendir." Yorğun ve ark.'a (2019) göre: "Okuldaki diğer öğretmenlerle işbirliğinin sağlanması, sistemi değiştirmek adına sistemik stratejilerin uygulanması, pozitif okul ve sınıf ortamı oluşturulması, pozitif psikoloji tekniklerinin uygulanması önerilebilir." Bıçak ve Demirbolat'a (2019) göre: "Okul idaresinin rehberlik hizmetleri hakkında bilgi sahibi olması ve bilinçlendirilmesi ve bunun için gerekli yayın ve dokümanlardan yararlanmaları sağlanmalıdır. Ayrıca diğer öğretmenler ve okul idaresinin bilinçlenmesi adına rehberlik çalışmaları hakkında seminerler düzenlenebilir. Psikolojik danışmanlar okullarda müşavirlik çalışmalarını arttırmalı, yapılan rehberlik çalışmalarında okul idaresinin de katılımını ve takibini önemsemelidir. Görev tanımları netleşmeli ve psikolojik danışmanların yönetmeliğinde ifadeler net olmalıdır. Rehberlik faaliyetlerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasının sağlanması önemlidir." Gürkan'a (2020) göre: "Diğer öğretmenlerin ve okul idaresinin rehberlik hizmetleri hakkında bilgilendirilmesi, işbirliğinin gerekliliğinin nedenleri ile açıklanması, ekip çalışmasının gerekliliğinin vurgulanması gereklidir. Ayrıca psikolojik danışmanlarla ilgili yönetmeliğin yoruma açık olmaması ve görev tanımlarının net bir şekilde yapılması, diğer öğretmenlerin sorumluluklarının da net olması gerekir."

Araştırma sonucunda görüşme yapılan psikolojik danışmanlarımızdan alınan önerilere baktığımızda ise: Diyaloga ve işbirliğine açık olmak, mesleki gelişimi arttırmak, süpervizyon gruplarına dâhil olmak, çözüm odaklı bakış açısı, sabır, psikolojik dayanıklılığı arttırmak, kişisel aktivitelere yer vermek sunulan öneriler arasındadır. Ayrıca Rehberlik servisini tanıtarak ve yapılan işlerin görünmesini sağlamak, bu birimin hangi ihtiyaca karşılık geldiğinin fark ettirilmesini sağlamak, bunun için de her alanda olduğu gibi iyi bir reklam yapılması gerektiği düşünülmektedir. Yaptığımız görüşmelerde gizlilik esaslı olduğu için çoğu yaptığımız çalışmayı öğretmen ve idare bilmediğinden yapılan seminer çalışmalarının, panoların, etkinliklerin veli bilgilendirmelerinin vs. internet üzerinden gruplardan paylaşılması önerilmiştir. Sınıf rehberliğinin düzgün yapılarak öğrenciyi topluma kazandırmak için öğretmenlerin rehberlik birimiyle koordineli çalışması, Psikolojik danışmanların çalışma şartlarının okul bünyesindeki personelleri rahatsız etmesinden dolayı oluşan olumsuz durumun giderilmesi için gerekli çalışmaların planlanmasının gerekliliği belirtilmiş, bunun da ancak okul idaresinin rehber öğretmeni destekleyici tutum sergilemesi ile çözülebileceği ifade edilmiştir. Diğer bir öneri ise; okullarda psikolojik danışman olarak diğer branşlardan istememiz gereken çok fazla evrak olduğunu ve bu evrakların birçoğu amacına ulaşmadan formalite doldurulduğu için sık sık öğretmenlerden evrak istediğimizde bize karşı olan algı bizleri olumsuz etkilediği ve iletişim problemlerine sebep olduğunu bu nedenle evrak işi ve bizim bizzat evrak talep etmemiz konusuna düzenleme getirilmesi gerektiği yönünde olmuştur.

Genellikle baktığımızda bakış açıları çalışılan kurum ve çalışılan kişilere göre farklılık göstermektedir. Olumsuz bakış açılarının kaynağı ise bizden önce çalışmış olan psikolojik danışmanlar ve rehberlik servisine karşı olan önyargılar olarak görünmektedir. Öncelikle yapılması gereken okulda olumlu bir iklim ve okulda bulunan bütün birimlerle olumlu bir iletişim ortamı kurmak olabilir. Yapılan çalışmaları görünür kılmak ve olumlu geribildirimleri iletmek olumlu iletişim ortamı açısından faydalı olacaktır. Görünür kılmak için sosyal medya ve veli ile öğretmen gruplarında yapılan rehberlik hizmetleri sunu, broşür ve etkinlikleri paylaşılabilir. Öğrenciler ve öğretmenlerle teması arttırmak ve okul idaresiyle iletişimi güçlendirmek de faydalı olacaktır. Ayrıca meslek tanımı ve görevleri anlamında da net olmak ve bunları çevremizdekilerin de benimsemesini sağlamak büyük önem taşımaktadır.

SINIRLILIKLAR

Araştırma verileri 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Amasya Merzifon'da resmi okullarda çalışan psikolojik danışmanlar ile sınırlıdır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular ile sınırlıdır. Araştırmada araştırmacı yanlılığı, katılımcılarla araştırmacının veri toplanan kişiler ile aynı meslekten olması ve genellenabilirlik sınırlı olması araştırmacının sınırlılıklarındandır.

KAYNAKÇA

- Arslan, N. (2018). "Psikolojik Danışmanlarda Tükenmişlik: Nitel Araştırma Örneği." *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15). doi:10.26466/opus.419320
- Bakircioğlu, R. (1994). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Bıçak, D. K., ve Demirbolat, O. A. (2019). "Okul Psikolojik Danışmanların Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerden Beklentileri." *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(2), 236-357.
- Ceyhan, E. (2000). "Mesleki Sorun Düzeyleri Farklı Okul Rehberlik Öğretmenlerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi." *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(13), 45-55.
- Eren, Z. (2021). Okul örgütü ve yönetimi. *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (Edt: Uğur Akın). Ankara: Pegem Akademi, 177- 229.
- Girgin, G. (2005). *Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik*. (A. Kaya, Dü.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürkan, U. (2020). "Rehberlik Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Okul Rehberlik Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar." *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 577-605.
- Karataş, İ. E., ve Polat, M. (2013). "Okul Yöneticilerinin Rehberlik Hizmetlerine Bakış Açıları Üzerine Okul Rehber Öğretmenlerinin Görüşleri." *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Kepeçoğlu, M. (1986). "Okullardaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarının Temel Sorunları." *İnsan Bilimleri Dergisi*, (5), 103-113.
- Kepeçoğlu, M. (1999). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (1990). "Rehber ve Psikolojik Danışmanların Algıladıkları Mesleki Sorunlar." *Eğitim Bilimleri 1.Ulusal Kongresi Bildirileri*, (s. 307-313).
- Kuş, E. (2003). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Meriam, S. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama için Bir Rehber*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Meşeci, F., Özcan, N., Bozdemir, P., ve ark. (2007). "Öğretmen ve Müdürlerin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine Yönelik Algıları." *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* (7), 157-171.
- Özgülven, İ. (1999). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: PDREM Yayıncılık.
- Strauss, A., ve Corbin, J. (1997). *Grounded Theory In Practice*. London New Delhi: Sage Publications.
- Sürücü, A., ve Yavuz, M. (2013). "Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Okul Müdürü-Rehber Öğretmen Etkileşiminin Değerlendirilmesi." *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(4), 1029-1047.
- Tagay, Ö., ve Çakar, F. S. (2017). "Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri." *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3).
- Tan, H., ve Baloğlu, M. (2006). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tavşancıl, E., ve Aslan, A. E. (2001). *İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Ünal, E., ve Ünal, A. (2011, 12 16). "Bir Orta Öğretim Okulunda Öğretmen ve Öğrencilerin Rehber Öğretmene İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yolu İle İncelenmesi." *7. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*: <http://www.insanbilimleri.com> adresinden alındı

- Yalçın, S., Yılmaz, M., ve Karakaya, Y. (2018). "Okul Yöneticilerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servislerine İlişkin Metaforik Algıların İncelenmesi." *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 662-675. doi:10.17556/erziefd.405142
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2009). "The Development of the Field of Psychological Counseling and Guidance in Turkey: Recent Advances and Future Prospects." *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 193-214.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yorğun, A., Mert, S., ve Köksal, G. (2019). "Okul Yöneticileri ve Okul Psikolojik Danışmanları Perspektifinden Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin İncelenmesi." *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 166-198.

Makale Geçmişi	<i>Geliş:</i> 21. 04.2022	<i>Kabul:</i> 24.05.2022	<i>Yayın:</i> 31.05.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Kurnaz, Ö. & Bozkurt, E., (2022). Okul idaresi ve öğretmenlerin psikolojik danışmanlara bakış açıları. <i>Journal of Research in Education and Teaching</i> . 11 (2), ss. 76-83.		